

RADIONICA - KAKO PREPOZNATI LAŽNE VIJESTI

TEMA: Lažne vijesti (fake news) – kako kritički pristupati sadržajima na internetu

TRAJANJE: jedan školski sat (40 minuta)

DOBNA SKUPINA: učenici srednje škole (od 15 do 19 godina)

CILJEVI: upoznati učenike sa glavnim karakteristikama lažnih vijesti, kritički analizirati informacije sa društvenih mreža koje učenici koriste, analizirati utjecaj društvenih mreža

ISHODI: definirati lažnu vijest, kritički vrednovati medije, primijeniti stečena znanja u svakodnevnom susretu sa informacijama

POTREBNI MATERIJALI: računalo, projektor, učenički mobiteli, ispisani radni listići sa QR kodovima sa poveznicama na članke

NAPOMENA: zbog uvodne aktivnosti učenici ne bi trebali znati da će sudjelovati u radionici

UVOD

Odmah na početku sata u učionicu ulazi psihologinja i govori učenicima:

Nastavnik danas nije s vama, a neće biti ni u buduću. Dobio je na lotu i više se neće vratiti raditi.

(kratki razgovor sa učenicima, komentiranje emocija, koliko je nastavnik dobio novca...)

Nastavnik ulazi i čeka reakciju učenika. (prezentacija)

- *Jeste li povjerovali psihologinji? Zašto?*
- *Vjerujete li svemu što čujete oko sebe? Zašto?*
- *Vjerujete li svemu što pročitate ili vidite na društvenim mrežama?*
- *Razmišljate li prije nego neku informaciju podijelite i prosljedite dalje?*
- *Zašto je važno razmisliti prije dijeljenja neke informacije?*

GLAVNI DIO – ZADATCI

Učenici se podijele u četiri skupine. Svaka skupina dobiva po jedan QR kod sa linkom na neku vijest koju treba pročitati i utvrditi je li istinita ili lažna i objasniti kako su to zaključili.

Skupina 1.

	Učiteljica mu se smijala. Danas njegov izum svakome omogućuje vraćanje vidne sposobnosti za 21 dan. I to na tako jednostavan način, da tisuće osoba odustaju od korištenja korekcijskih naočala!
	NAPOMENA VODITELJU: vijest je lažna. Objašnjenje je na QR kodu

Skupina 2.

	Nisam imao masku 16 sekundi u dućanu, kazna je 18.000 kn
	NAPOMENA VODITELJU: vijest je istinita. Vijest prenijelo više britanskih medija

Skupina 3.

	NJEMAČKA JAVNO PRIZNALA DA SE ATMOSFERA NAMJERNO TRUJE OPASNIM OTROVIMA
	NAPOMENA VODITELJU: Vijest je lažna. Faktograf.hr je razotkrio laž. Objašnjenje na QR kodu

Skupina 4.

	Lepa Brena na Trebeviću planira graditi skijalište i hotel
	NAPOMENA VODITELJU: Vijest je lažna. Jutarnji list je demantirao sam sebe. Objašnjenje na QR kodu.

ANALIZA ZADATAKA

Svaka skupina odabire predstavnika koji će reći kako su prepoznali radi li se o lažnoj ili istinitoj vijesti.

ZAVRŠETAK

Kahoot! kviz (točno - netočno)

1. Fenomen lažnih vijesti nije ništa novo. Lažne vijesti su se pojavljivale u tabloidima, ali i u vjerodostojnim medijima. **T**
2. Lažne vijesti se u pravilu ne proizvode namjerno ili s točno određenim ciljem. **N**
3. Kada korisnici društvenih mreža šire lažne vijesti, oni su toga rijetko svjesni. **T**
4. lažne vijesti mogu oblikovati javno mišljenje te čak utjecati na izborne procese. **T**
5. Ljudi mogu zaraditi novce kreirajući lažne vijesti i šireći dezinformacije kroz društvene mreže. **T**
6. Kada se jednom razotkrije lažna vijest ona više ne može utjecati na stavove i uvjerenja. **N**
7. Glasine za koje se utvrdi da su lažne nestaju brže nego one za koje ispostavilo da su točne. **N**
8. Možemo vjerovati člancima i pričama koje dijele naši prijatelji, a koje izgledaju kao da su iz provjerenih izvora. **N**
9. Ako informacije prikupljamo iz dnevnih novina, radija, televizije... manja je šansa da ćemo biti izloženi lažnim vijestima. **N**
10. Malo ljudi provjerava autentičnost neke snimke koja se širi preko društvenih mreža. **T**
11. Wikipedija je pouzdani izvor informacija. **N**
12. Svaka informacija kojoj smo izloženi dugoročno može utjecati na naše stavove i ponašanje. **T**

LITERATURA:

1. Kako prepoznati dezinformacije i lažne vijesti; Agencija za elektroničke medije, UNICEF: portal medijskapismenost.hr; publikacija, 2018.
<https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2018/04/lazne-vijesti.pdf> (6.2.2022.)
2. Kako prepoznati lažne vijesti; Tatjana Krpan Mofardin, prof. i dipl. knjiž.; Knjižničar/Knjižničarka: e-časopis Knjižničarskog društva Rijeka , Vol. 9. No. 9., 2018.
3. Vodič za borbu protiv lažnih vesti; Novosadska novinarska škola, 2018.
https://issuu.com/novinarska-skola/docs/fake_news_vodic (6.2.2022.)
4. Radionica „LAŽNE VIJESTI“; portal youngjournalists.home.blog; Aleksandra Milutinović,

prilagodila

Stojanka Lesički; 2.8.2020.

<https://youngjournalists.home.blog/2020/08/02/radionica-lazne-vijesti/> (6.2.2022.)

SKUPINA 1

Skenirajte QR kod, pročitajte članak i pokušajte utvrditi je li istinit ili lažan (Fake news)

Učiteljica mu se smijala. Danas njegov izum svakome omogućuje vraćanje vidne sposobnosti za 21 dan. I to na tako jednostavan način, da tisuće osoba odustaju od korištenja korekcijskih naočala!

KAKO PREPOZNATI LAŽNE VIJESTI

 RAZMISLI O IZVORU Dobro prouči stranicu, istraži njezinu svrhu i podatke o kontaktu.	 PROČITAJ SVE! Senzacionalistički naslovi privlače klikove. O čemu je zapravo riječ?
 PROVJERI AUTORA Na brzinu provjeri autora! Može li mu se vjerovati i je li to stvarna osoba?	 DODATNI IZVORI Klikni na ponuđene linkove i dodatne izvore. Provjeri sadrže li informacije koje zaista podupiru vijest.
 PROVJERI DATUM OBJAVE Ako je nešto nedavno objavljeno, ne znači da je nova vijest.	 JE LI TO ZAFRKANCIJA? Ako je previše neobično i čudno, možda je šala. Istraži stranicu i autora da bi bio siguran.
 OSVIJESTI SVOJE STAVOVE Uzmi u obzir da bi tvoji stavovi mogli utjecati na prosudbu.	 PITAJ STRUČNJAKE Pitaj knjižničara ili provjeri informacije na <i>fact-checking</i> stranicama.

Prilagod: Hrvatsko knjižničko društvo

International Federation of Library Associations and Institutions

Nisam imao masku 16 sekundi u dućanu, kazna je 18.000 kn

KAKO PREPOZNATI LAŽNE VIJESTI

 <p>RAZMISLI O IZVORU Dobro prouči stranicu, istraži njezinu svrhu i podatke o kontaktu.</p>	 <p>PROČITAJ SVE! Senzacionalistički naslovi privlače klikove. O čemu je zapravo riječ?</p>
 <p>PROVJERI AUTORA Na brzinu provjeri autora! Može li mu se vjerovati i je li to stvarna osoba?</p>	 <p>DODATNI IZVORI Klikni na ponuđene linkove i dodatne izvore. Provjeri sadrže li informacije koje zaista podupiru vijest.</p>
 <p>PROVJERI DATUM OBJAVE Ako je nešto nedavno objavljeno, ne znači da je nova vijest.</p>	 <p>JE LI TO ZAFRANCANIJA? Ako je previše neobično i čudno, možda je šala. Istraži stranicu i autora da bi bio siguran.</p>
 <p>OSVIJESTI SVOJE STAVOVE Uzmi u obzir da bi tvoji stavovi mogli utjecati na prosudbu.</p>	 <p>PITAJ STRUČNJAKE Pitaj knjižničara ili provjeri informacije na <i>fact-checking</i> stranicama.</p>

Prijevod: Hrvatsko knjižničko društvo

International Federation of Library Associations and Institutions

NJEMAČKA JAVNO PRIZNALA DA SE ATMOSFERA
NAMJERNO TRUJE OPASNIM OTROVIMA

KAKO PREPOZNATI LAŽNE VIJESTI

 <p>RAZMISLI O IZVORU Dobro prouči stranicu, istraži njezinu svrhu i podatke o kontaktu.</p>	 <p>PROČITAJ SVE! Senzacionalistički naslovi privlače klikove. O čemu je zapravo riječ?</p>
 <p>PROVJERI AUTORA Na brzinu provjeri autora! Može li mu se vjerovati i je li to stvarna osoba?</p>	 <p>DODATNI IZVORI Klikni na ponuđene linkove i dodatne izvore. Provjeri sadrže li informacije koje zaista podupiru vijest.</p>
 <p>PROVJERI DATUM OBJAVE Ako je nešto nedavno objavljeno, ne znači da je nova vijest.</p>	 <p>JE LI TO ZAFRKANCIJA? Ako je previše neobično i čudno, možda je šala. Istraži stranicu i autora da bi bio siguran.</p>
 <p>OSVIJESTI SVOJE STAVOVE Uzmi u obzir da bi tvoji stavovi mogli utjecati na prosudbu.</p>	 <p>PITAJ STRUČNJAKE Pitaj knjižničara ili provjeri informacije na <i>fact-checking</i> stranicama.</p>

Prijevod: Hrvatsko knjižničko društvo

IFLA
International Federation of Library Associations and Institutions

Lepa Brena na Trebeviću planira graditi skijalište i hotel

KAKO PREPoznati LAŽNE VIJESTI

 <p>RAZMISLI O IZVORU Dobro prouči stranicu, istraži njezinu svrhu i podatke o kontaktu.</p>	 <p>PROČITAJ SVE! Senzacionalistički naslovi privlače klikove. O čemu je zapravo riječ?</p>
 <p>PROVJERI AUTORA Na brzinu provjeri autora! Može li mu se vjerovati i je li to stvarna osoba?</p>	 <p>DODATNI IZVORI Klikni na ponuđene linkove i dodatne izvore. Provjeri sadrže li informacije koje zaista podupiru vijest.</p>
 <p>PROVJERI DATUM OBJAVE Ako je nešto nedavno objavljeno, ne znači da je nova vijest.</p>	 <p>JE LI TO ZAFRKANCIJA? Ako je previše neobično i čudno, možda je šala. Istraži stranicu i autora da bi bio siguran.</p>
 <p>OSVIJESTI SVOJE STAVOVE Uzmi u obzir da bi tvoji stavovi mogli utjecati na prosudbu.</p>	 <p>PITAJ STRUČNJAKE Pitaj knjižničara ili provjeri informacije na <i>fact-checking</i> stranicama.</p>

Prilagod: Hrvatsko knjižničko društvo

International Federation of Library Associations and Institutions